

NOORTE KOTKASTE PEASTAABI TEATED

Nr. 5.

Tallinnas, 5. aprillil 1933.

Päästaabi teateid saadetakse igale rühmale-perele kolm eksemplari — vanakotkale (-haukale), kotkale (haukale) ja abile. Pääle selle saadetakse maleva staabi kaudu iga noortemalevkonna vanema, pääliku ja abi jaoks üks eksemplar, samuti ka maleva staabi liikmeile ja tegelasile. Päästaabi Teated nr. 1 ja 2 tagavara on lõpul, nr. 3 on piiratud arvul olemas.

Rühmadele saadetakse kolmest eksemplarist peab üks jääma rühma ametlikuks eksemplariks (Peavanema käskkiri nr. 31 § 5), samuti rühmad peavad püüdma muretseda endale ühe ametliku eksemplari eelmistest numbritest. Kuna tagavarasid enam pole, tuleb rühmadel hankida-paluda neid vastavailt tegelasilt, kellel neid olemas.

Noorhauka vorm.

(Nr. 46.)

A. Riietus.

M ü t s: samane kui noorkotkastel. (Vt. Pst. Teated 2.)

P l u u s: samane kui noorkotkastel, kuid õlakuteta ja taskud põõnata. Pluusi külge vöö kohale on õmmeldud kuus heledat nõöpi pükste juurenõöpimiseks, nõöbid on võrdsete vahedega, kusjuures kummalegi puusale tuleb üks nõöp.

Organisatsioonimärk on õmmeldud varuka asemel vasaku rinnatasku keskele, alt märgi ääreni 4 sm.

K a e l a r ä t i k: kantakse samaselt kui noorkotkastel, rõngata, sõlmitult.

P ü k s i d: tumesinised lühikesed põlveni ulatuvad. Nõöbitakse pluusi külge.

S u k a d: samuti kui noorkotkastel.

S a a p a d v õ i k i n g a d: samuti kui noorkotkastel.

B. Märgid.

1. K u u l u v u s.

Malevasse, malevkonda ja perre kuuluvus märgitakse samuti kui noorkotkastel. Pesa märgitakse vasaku varuka õlaõmb-lusest 2 sm. madalamal oleva erivärvilise ja soovikorral väljaõmmeldud pesa nime või märki kujutava nelinurgaga $2,5 \times 4$ sm. suuruses.

2. Järgud.

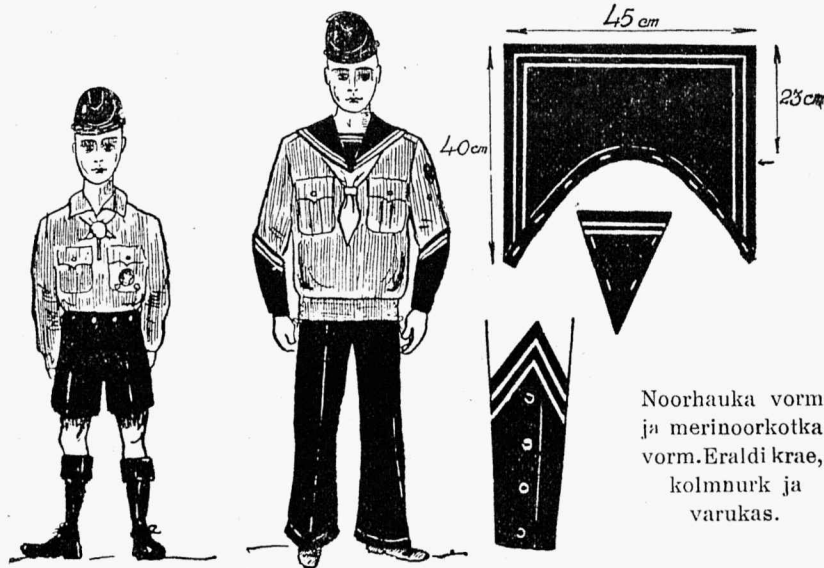
Järgumärgid sama, mis noorkotkastel, kantakse vasakul rinnataskul, haukapojal — üks täpp tasku parempoolse alumise nurga keskel, noorhaukal — kaks täppi, üks parempoolse ja teine vasakpoolse alumise nurga keskel.

3. Ametid.

Eraldatakse analoogiliselt noorkotkastele, kusjuures päälükete täppide aluse kant on roheline ja signalisti-lippuri akselband kinnitatud õlale nõopitult hallile või sinisele nõobile.

Eriala-märgid ja aumärgid kujundatakse edaspidi.

Senised haukapered, kes endale vormi juba muretsenud, võivad kanda seda ajutiselt seni kujunenud alustel kuni 1934. a. 1. detsembrini, kui nad varem ei soovi uut vormi kasutamisele võtta.

Noorhauka vorm
ja merinoorkotka
vorm. Eraldi krae,
kolmnurk ja
varukas.

Noorte kotkaste merirühmade vorm.

(Nr. 47)

Müts: noorkotka harilik müts.

Pluus: harilik noorkotka pluus järgmiste muudatustega: krae väljalõige ulatub rinnatasku klapi alumise nurgani ja on kanditud 2 sm. laiuselt samast riidest alla keeratud servaga, millele alla on õmmeldud 8 nõopi krae külgenõopimiseks. Krae on tumesinine, seljal 45 sm. lai, ulatudes täisnurkselt 40 sm. pikkuselt ette, lõigatud kaela kaares nii, et krae selja äärelt väljalõikenäe on 23 sm. Krae kaare palistuses on 8 nõopauku krae kinnitamiseks.

seks pluusi külge. Krae välisserva kandib kahekordselt 1 sm laiune valge pael 1 sm. kaugusel äärest ja omavahel 1 sm. vahega. Pluusi kaelaväljalõikes kinnitatakse alla kahele alumisele nõobile tumesinine kolmnurk, ulatudes väljalõike sügavamast nurgast 14 sm. kaela alla. Kolmnurk on kanditud ülemises servas samuti kui krae. Varukad lõpevad tumesinise värvliga, mis käevarrest kaks sm. laiema, ulatudes küünarnukil terava nurgaga 4 sm. sellest kõrgemale ja varuka seespool 6 sm. kaarega madalamale. Värvel nõõbitakse nelja nõõbiga lõiget pidi, mis tuleb teravast nurgast varuka lõppemiseni. Värvel on kanditud ülemisel serval samaselt kui krae. Pluus lõpeb all 10 sm. laiuse kahekordse värvliga, milline õmmeldud täpselt noorkotka mõõdus ja kummagil küljel oleva lõike servade neljas augus tumeda nõõriga kokku tõmmatakse täpselt ümber keha. Pluus kantakse pükste pääl.

K a e l a r ä t t: harilik.

P ü k s i d: Tumesinised pikad, lõppedes all laiema säärega ja 5 sm. laiuse värvliga.

S a a p a d v õ i k i n g a d: Mustad.

Muus osas merinoorkotka vormil harilikust vormist ei ole lahkuminekuid.

Haukaperede töökorraldus.

(Nr. 48.)

Haukaperede töö on eelastmeks noorte kolkaste väljaarendamisele. Selle tõttu tuleb loomulikuks pidada perede ellukutsumist noorte kolkaste rühmade juures, kusjuures teatud hulgal ettevõtetest võiks sobiva ja jõukohase osa kandmine langeda haukaperеле. Omaette haukaperede asutamist on mõtet ette võtta vaid sääl, kus noorte kolkaste rühma ei saa asutada.

Haukaperede koonduse kavad tulevad põimida väga suurel määral mängudega, mille abil noortele antakse haugaste katseteks nõutavad teadmised. Sellele lisaks põnevad jutustised, mis toovad poisse mõne noorhauka sääduse, kombe mõistmisele ligemale, mille järele vastav säädus ja komme kõne alla võetakse. Rivilist külge tuleb koondustel läbi võtta niivõrd, et avalikel esinemisil ja tseremooniail haukapojad oleksid võimelised hästi ilusasti esinema, samuti tuleb rivi vaja veel mängude korraldamisel. Pesade koonduisi üldiselt pole mõtet korraldada, küll aga tulevad pesad kui võistlevad üksused välja, pesakonnad külastavad vastastiku üks-teist, ka pesa liikmeskond käib omavahel külas poiste vanematehooldajate juures ühiste mängude korraldamise otstarbel jne.

Tseremooniatest, mis on välja töötatud noortele kolkastele, tulevad lihtsustatud kujul rakendada pidulik vastuyõtu (vaata nr. 10, Pst. T. 1.), rühma koonduse algustseremoonia (nr. 6) ja noorhauka lubaduse andmise tseremoonia samadel alustel kui noorte kolkaste pühaliku töötuse andmine (nr. 14, Pst. T. 2). Muud

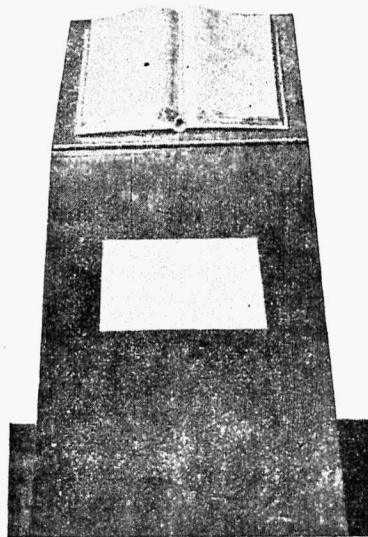
lseremooniad ei ole noorhaugastele tähtsad, kuid nende tundmist tuleb siiski õhutada, sest on ju noorhaukad tulevased noorkotkad.

Pere koonduste juhtimine lasub hauka õlgadel, kuid soovitav oleks, et ka vanahaugas aktiivselt neist osa võtaks; eriti siis kui haukal ei ole veel küllalt kogemusi oma nooruses.

Muudatused kooli-õppetööde võistlusmäärustikus.

(Täiendus nr. 44-le, vaata Pst. Teated 4.)

§ 1 teine lõik muudetakse järgmiselt: Auhindadena on võistlusele välja pandud: Härra Riigivanema poolt I auhinnana — hõbedane raamat vastaval alusel, päälkirjaga „Riigivanema rändauhind skautlikele organisatsioonidele õppeusinuse ergutamiseks“.

Riigivanema rändauhind.

Hariduseministri rändauhind.

seks“, ja Härra Hariduse- ja Sotsiaalministri poolt II auhinnana pronksist reljeef päälkirjaga „Hariduse- ja Sotsiaalministri rändauhind Noorte Kotkaste Peastaabi võistlusel eesti skautlikele organisatsioonide õppeusinuse ergutamiseks“. Auhinda tuleb kaitsta kaks aastat järgimööda või kolm aastat vaheldamisi.

§ 3 muudetakse järgmiselt: Kõik võistlevad üksused on kohustatud saatma hiljemalt 1. novembriks oma õpilaste nimekirja, kes olid üksuses 15. oktoobril.

Muudatused on tingitud endise teisele kohale määratud auhinna jäädava võitmise puhul Tallinna noorkotkaste Põhja malekonna poolt ja kooli-õppetöö alguse muutumisest sügisel, millest sõltuvalt ei saa kõik üksused nõutud nimekirju eelmisel tähtajal esitada.

Üleriiklik noorte kotkaste õppelaager.

korraldatakse 1933. a. suvel juuli kuu teisel või kolmandal nädalal Tallinna läheduses. Valmistuge aegsasti laagrist osavõtuks. Ligemad andmed aja, töö ja ettevõtete kohta saadetakse rühmadele välja kirjateel, millega ühtlasi teatatakse ka sõitmise kord. Praeguste andmete järele tuleb kõigile osavõtjatele sõit tasuta, laagri-elu- (loitlustamise-) kulud tulevad igal osavõtjal tasuda 3—4 krooni. Laagrikestvus umbes viis päeva.

Praeguse laagrikorraldamise kava kohaselt tuleb rühmadel silmas pidada, et 1) kõik rühmad, kellel lipud olemas, tooksid need laagrisse kaasa (ametlikult ettenähtud laagritseremooniasse võtmiseks), 2) iga maleva piiridest ilmunud noored kotkad pannakse laagris elama omaette maleva poolt määratud laagrijuhi käsutusse, 3) igas maleva laagris oleks kaasas vähemalt üks poiste omavalmistatud vibu ja nooled vibulaskmise võistluseks.

Materjale ja juhiseid Noorte Kotkaste Võru maleva üksikrühmituste õppe- ning tegevuskavade koostamiseks.

(Nr. 49. Üksuste töökavade koostamise materjaliks näitena.)

1. Ettevalmistused katsetele.

Katsetele ettevalmistused võrdsel astmel seisvate noortega korraldatakse gruppides, milliste juhtideks on noored vanemaist astmeist.

Õpperaamatuiks käsiraamatud I, III ja V (eriti V), Põhimäärused ja Päästaabi teated.

2. Riviõppus.

Valveseis, joondumine, pöörded, taktsamm, nurkpöörded, jalavahetus, rivi juhtimine leppemärkidega. Tervitusrivi, tervitused ravis. (Käsiraamatuteks jalgväe määrustik I osa K. L. üksustel olemas.)

3. Tseremoonia.

Puudumatu tseremoonia iga koonduse alul ja lõpul, rühma lipu austamine selle väljatoomisel ja kohaleviimisel; tseremoonia algajate noorkotkaste vastuvõtmisel ning pühaliku töötuse andmisel, teeneterikka noorkotka austamisel, surma läbi lahkunud noorkotka austamisel, päalikute külastamisel, Vabariigi aastapäe-

val. Juhtide ja vanemate ilmunisel nende tervitamine. Tseremooniad mõningail erijuhuseil.

4. Sideõppus.

Telefon, telegraaf, raadio (apar. ehitus ja tarvitamine). Morsetähestik, signaliseerimine, vilesignaalid, semafor, teemärgid jne. Elekter üldse ja selle lähtsus. Elektrikellad ja nende seade.

Õppimiseks kasutada igat võimalikku juhust, ning aparaatide tarvitamisega tutvumiseks vastava palvega pöörduda mõne lähemalasuva aparaadi omaniku poole.

5. Sanitaarala.

Esimene abi õnnetusjuhtudel, nagu uppuja päästmine voo-gudest ja tema elluäratamisvõtted; haavasidumine, luumurded, ussi nõelamine, päikesepisted, tulekahi, elektrilöök, minestus, mürgitused, põletis- ja külmetishaavad; kunstlik hingamine; haigete transport kandraamil ja ilma. Nakkushaigused ja nende vastu võitlemine. Õpetajaks võiks paluda kohaliku jaoskonna- arsti, või pöörduda õpetaja saamiseks maleva staabi poole.

6. Gaasiasjandus.

Gaasi liigid ja nende erinev mõju. Gaasikaitse vajadus ja abinõud selleks. Noorte töö gaasikaitseks. Gaasikaitse abinõude ja gaasimürgituse puhul esimese abi andmise demonstreerimine (võimalikkuse korral).

Õppeabinõudeks tarvitada kaitsevæe ja kaitseleidu käsiraama- tuid ning abinõusid. Juhtijaks paluda kohalik kaitseleidu instruktor.

7. Laager.

a) Ettevõtmistused. Laagrielu selgitamine mudelite abil. Noorkotkail enestel valmistada mudeleid laagri elust ja ehi- tistest (puust või nõõrist sillad, rippuvad ja mitte rippuvad; tor- nid, laagri värav ja aed, pliivid, latriinid, telgid, lipuvars lipuga ja selle alusega — kaunistatult, mälestusmärgid, söögilaud, väli- voodid jne.). Selgitada telgi otstarbekohast sisustamist, telgi ümb- ruse kaunistamist. Valmistada ette lõkkeõhtute, laagrimängude ja võistluste kavu.

b) Laagrielu. Praktiline laagrielu, sidepidamise prak- tika, laiemaulatuslikud rivi- ja tseremooniaharjutused, lõkketuled ja õhtud vastava kavaga, laagrimängud, võistlused. Toiduval- mistamine.

Laagrielu õpetamisel kasutada käsiraamatut III.

8. Rühma kroonika.

Teha märkmeid rühma tegevusest, alates rühma asutamisest saadik, millised märkmed koondada erilisse kroonikakausta. Igal aastal hiljemalt 1. septembriks saata maleva staabile kokkuvõte

kroonikast eelmise tegevusaasta kohta (arvates eelmise aasta 15. aug. kuni vastavalt käesoleva aasta 15. aug.).

Rühmade tegevusaasta ülevaadete järgi maleva staap koostab kogu maleva kroonika ning üldise tegevusülevaate.

9. Rühma ajakiri.

On soovitatav, et rühm annaks välja oma ajakirja. Kui ajakiri paljundatakse, siis üks selle eksemplar tuleks saata maleva staabile. Rühma ajakirjas võiks avaldada rühma liikmete enamõnnestunud luuletisi, jutustisi, kirjeldisi, näidendeid jne., rühma koosolekute protokolle, käskkirju või nende tähtsamaid punkte, kokkuvõtteid rühma tegevusest, ajalehtedes rühma tegevusest ilmunud artikleid jne.

Ajakiri ilmugu ilma kindlate tähtaegadeta siis, kui ajakirja uue numbri jaoks kogunenud küllaldaselt väärikat materjali.

10. Kombeline kasvatus.

Teretamine üldse, tervitamine mütsiga ja ilma, pöördumine, viisakuseavaldused (õnnesoov, kaastunne). Esinemine seltskonnas, peosaalis, avalikes kohtades, rongis, omnibuses jne.

Käsiraamatuina kasutada vastavat kirjandust.

11. Kehaline kasvatus.

Pesemise, suplemise ja võimlemise (eriti hommikuse) tähtsus keha karastamiseks ja mitmesuguste rühtvigade parandamiseks. Praktilise ning ökonoomse kõndimise ning jooksmise õpetamine ja harjutamine. Tutvustamine kehakasvatustliku ja võistlus-spordi aladega. Jõudu, osavust, püsivust ning vastupidavust arendavad mängud ja kehaharjutused, nagu: käsi-, pesa-, võrk-, jalg- ja korvpall, jooksud, hüpped, visked, tõuked, dziu-dzitsu jne. Tutvumine üldiste tervishoiu nõuetega.

Juhtnõore kehalise kasvatusel alalt saab soovikorral maleva staabilt kirjalikult, ka katsub staap võimaluse ja vajaduse korral saata kohale instruktori. Dziu-dzitsu õpetajaks võib paluda kohaliku konstaabli.

12. Kooli- ja eneseharidus.

Noorkotkas kooliõpilasena peab olema virk, hoolikas ning korralik nii omas ülespidamises kui ka õppetöös. Õppetöö edukuse suurendamiseks võib noorkotkaste vahel korraldada võistlusi parema koolitunnistuse peale.

Vaatamata võistlemisele õpingus tuleb noorkotkail juba oma eneste tulevase elamise-olemise keskuse (miljöö) tõstmiseks kõigiti aidata kaasa ka selleks, et koolis suurema eduga õppida suudaksid ka nende nooremad või vähemate võimistega kaasnoorkotkad. Sellepärast tuleb noorkotkastel oma kooliõpingu üldise nivoo tõstmiseks oma kodusõppimist võimaluse ning tarviduse kohaselt korraldada rühmiti (õpiringides), õppides ning valmis-

tades koolitõid vastastikusel toetamisel. Samuti võib korraldada järeleaitamise tunde rühmiti mõne kõrgemas klassis õppiva ja suurema õppeandega noorkotka juhatusel ning järelevalvel. Väga soovitav on seda korraldada nii, et igale noorema klassi õpilasele-noorkotkale kokkuleppe alusel määrataks hoolitsevaks „vanavelleks“ kõrgemast klassist mõni parem õpilane-noorkotkas, kes valvab ja toetab oma „väikevelle“ õppimist, või kelle poole vajaduse korral nõu ning abi suhtes kartmatult-vabalt võib pöörduda tema „väikeveli“.

Peale korralliku kooliõpingu tuleb rühmal hoolitseda selle eest, et rühma liikmed ka välispoolt kooli huviga loeksid rohkesti head noorsookirjandust. Selleks tuleb rühmaliikmeil agaralt kasutada kohalikus avalikus rahvaraamatukogus leiduvat noorsookirjandust, mille valikul (eriti noorematel lugejatel) tuleb tingimata paluda raamatukogu juhataja soovitust, et mitte saada alaväärtuslikku ning lugejasse alavääristavalt mõjuvaid raamatuid.

Kui rühma või rühmaliikmete majanduslik seisukord lubab, tuleb rühmale (või liikmetele isiklikult) tellida vähemalt üks väärtuslik noorsoo-ajakiri.

On soovitav soodsail juhuseil korraldada paremate ilukirjanduslike uudispalade ettelugemisi või ettejutustamisi.

13. Kodumaa ajalugu.

Eesti esivanemate asumine Läänemere kaldale, nende elamisviisid, elamud, põlluharimine ja muud tööalad, usk ja usukombed, valitsemise kord, sõjapidamine, maalinnad jne. Eesti rahva elutingimused mitmesuguste võõraste valitsuste all kuni Vabariigini. Vabariigi aeg tänini. Rahvusvärvid, nende saamisluhu ja tähendus. Ekskursioonid muinsuskohtadesse. Esiisade vabadusvõitlused, nende juhid jne.

14. Vabadussõda.

Eeldused võõra ikke alt vabastamiseks. Vabadussõja juhid, kangelased, kangelasteod, ohvrid. Lahingustseenid. Noorte osa Vabadussõjas. Noorkotkaste kirjatööd Vabadussõja mälestustest, omavahelised vestlused. Ekskursioonid lähemalasuvasse lahingukohtadesse, sõjaohvrite kalmudele, mälestismärkide juurde vastava mälestistseremooniaga, pärjapanekuga või lillekeste asetamisega kangelaste austamiseks. Mälestise jäädvustamine mälestiskohtade iluistamisega (vaata Metsandus nr. 22).

Tutvumiseks soovitatavad „Kaitse Kodu!“, J. Maide, J. Pitka ning teiste autorite isamaalikud kirjatööd Vabadussõjast. Paluda vanemaid vabadussõjalasi jutustada oma sõjamälestisi ja võimalikul korral kirjutada neid üles.

15. Riigikord.

Põhiseadus. Vabariigi vapp. Riigilipp, selle mõödud ning tarvitamine. Valitsus ning valitsemise kord. Omavalitsused.

Riigikogu ja omavalitsuse valimised, valimiste tehniline teostamine (nimekirjad, nende esitamine, hääletamine ja hääletamise tagajärgede arvestamine). Rahvahääletused.

16. Riigikaitse.

Kaitsevägi, kaitseteenistus, sõjakool. Kaitseleit, tema ülesanded ja korraldus. Naiskodukaitse, tema ülesanded ja korraldus. Politsei kui kodanikukaitse ja riikliste ülesannete teostaja kohapeal. Kohus kui rippumatult vaba ning erapooletu õigusemõistja kodanikkude vahel. Kool kui korralikkude ning teadlikkude riigikodanikkude kasvataja.

17. Kodumaa tundmine.

Eesti taimestik ja loomastik. Maapinna ehitus. Maapõue varad. Ilusamad kohad, ajaloolised mälestispaigad, muinsusmälestised, rühma retked neile kohtadele võimaluse järgi. Muinsuskaitse; noorkotkad kaitset teostamas. Kodumaa kliimatilised olud.

18. Rahvamajandus.

Põllundus, aiandus, loomakasvatus. Suur- ja väiketööstus. Kaubandus (siseriiklik, eksport, import). Kalandus. Ühistegevuse alad ja selle tähtsus. Kodumaa saaduste tarvitamise eelistamise vajadus.

19. Etnograafia.

Kodumaa rahvused, nende arvulikkus, asukohad, erinevus keele ning kommete poolest, erilised tööalad jne. Eesti rahvuse kohalikud keelemurrakud ja muud rahvuste omapärasused. Vanaaegne rahvariietus ja muud omapärasused, vanaaegsed tarbeasjad. Eesti rahvuslik kultuur ja vaimne vanavara (rahvalaulud, muinasjutud, eeposed, rahvaviisid, rahvustantsud, rahvumängud).

20. Hõimurahvad.

Hõimurahvad — lähemad ja kaugemad. Hõimurahvaste arvuline koosseis, asukoht, riigikord üldiselt, nende röömud ja mured. Sidemete loomise võimalused nendega, selle vajalikkus ja teostamine.

Hõimupäevade korraldamine kohal üleriiklikul hõimupäeval või noorkotkaste aktiivne osavõtt selle korraldamisest kohal. Hõimupäeva korraldamisel selle eeskavasse võtta näiteks: lühike ülevaatlik ettekanne hõimurahvaste eluviisidest ning elutingimustest, nende noorte tööst, samuti ettekandeid hõimurahvaste laulu- ning mänguviisidest, nende loominguist, nende näidendeid, nende rahvuslikke tantse, mängu jne. (Lauludeks noodikogu: „Laule hõimupäevaks sega- ja lastekooridele.“ Nõmme rahvaülikooli väljaanne. Hind koolidele 20 senti.)

21. Loodusekaitse.

Tutvuda Muinsuskaitse seadusega ja kohapeal leiduvate kaitstavate esemete ja kohtadega ning aidata kaasa nende kaitse

teostumiseks. Huvituda looduse eripärasest ilust ning looduslikest haruldusist, neid mitte rikkudes (haruldased puud ja taimed; kohalikule loodusele iseäralist ilu andvad salad, puud ja põõsad; erisugused või erikujulised maakihtide loomulikud paljastused, suuruselt või kujult haruldased kivid, ka ajalooliselt tähtsad varemed, kalmistud jne.). Soodustada kohalikus ümbruses või kogu Eestis haruldaseks jäänud taimede säilumist kui ka levimist. Hoiduda rüvetamast ning rikkumast loodust (puhkekohtadele ei tohi jätta laialipillatuna mitmesuguseid jätiseid, ei sünni rikkuda puude koort, asjatult murda ega lõigata maha noori puid ega oksid, otstarbetult hävitada õite ilu). Koguda siin-seal juhuslikult leiduvaid ja kasutult kaduma või rikki minna võivaid vähemaid fantastiliskujulisi kive, asetades neid üles maitsekalt (üksikult või rühmitatult), ilustada kodumaja ümbrust, parki, viljapuuaeda või teede ning jalgradade ääri kodus või ka kodust kaugemal.

22. Metsandus.

Rühmal kui niisugusel vähemalt kord aastas (kevadell või sügisel) korraldada ühine „metsapäev“, mil kõik rühma liikmed koos teadliku asjatundja juhatusel istutaksid puid, olgu kas mõne kodu ilustamiseks puiestiku, üksikpuude, puuderühmituste või alleedega jne. jne., või mõne avaliku mälestusmärgi ümbruse või avaliku platsi kaunistamiseks, või lihtsalt mõne talu kasutamata seisva halvapõhjalise maatüki metsastamiseks okas- või lehtpuudega. Istutamise asemel võib ka metsa küllida, milleks muidugi mõista seemnete jaoks tuleb mullastada maad kas vagude ajamise või maa üleskaevamisega lapikeste kaupa. Edaspidi tuleb jälgida ka tehtud töö tulemusi ja parandada vigu ning äpardumisi.

„Metsapäevade“ edukalt ning kasulikult läbiviimiseks tuleb aegsasti 1) nõutada vastav luba maaomanikult, mida vist ei keela ükski; 2) valmistada otstarbekohane plaan, 3) vaadata valmis taimed või seemned ja 4) varustuda tööriistadega.

Taimede ja seemnete saamiseks võib pöörduda ka kohaliku metsavalitsuse poole (aegsasti!), kuid tihti leidub istutamiskõlvulikke taimi ka maaomaniku omalt krundilt. Üldiselt on siin soovitatav lihe kontakt metsavalitsusega.

Edaspidiseks tuleb noorkotkastel vastavail aastaegadel korjata puude seemneid ka ise ja võimalikul korral oma kodus asutada taimeaed.

23. Aiandus.

Puukoolide (viljapuude taimeaedade) asutamine ning korrahoid, viljapuude pookimine ja sordid, marjapõõsaste paljundamine, istutamine ja noorendamine. Kodukoha kaunistamine maitsekalt ning kavakindlalt istutavate ilupuude ning ilupõõsastega, lilleplatsidega ning hästirajatud viljapuuaiaga. Kodukohale lähedate avalikkude platside ja mälestismärkide ümbruse kaunistamine.

mine ning korrashoid (vaata „Metsandus“ nr. 22). Ettetulevate aiatööde tegemine, aia korrashoid. Väetiskatsed aias. Aiakahjurite tundmine ja nende vastu võitlemine. Aiatöö riistade tundmine, nende mudelite valmistamine. Aiatulukuse arvestamine. Korraldada võistlused aianduses, arvestades noorkotka füüsilisi võimeid ning teotsemise võimalusi. Võib võtta oma hoolitsemisele väikesegi osa aiast, kas või üksikud puud ja põõsad.

Aiajuurviljade, aiamaasikate, aiavabarnate jne. sordid ja nende kasvatamine, seemnekasvatus katsena. (Võistlused!)

Aias kultiveeritavate kui ka vabas looduses leiduvate arstirohutaimede ja maitseainetaimede tundmine, kasvatamine ja korjamine ning nende tegelik kasutamine importkauba asemel. Tee valmistamiseks kõlvulikud mitmesugused healõhnalised ning head maitset andvad taimed, kodumaa puude ning taimede õied, viljad, varred või juurikad, näiteks, pärnapuuõied, tymiani õied ja varred ühes lehtedega, poolvalminud maasika- ning vabarnamarjad kui ka õied, vabarnavarred, kõõmned, kuivatatud õunakoored, balderjani juurikad ja palju-palju muud.

Aiatöö jaoks on raamatuturul saadaval mitmed head õpperaamatud. Arstirohutaimedega tutvumiseks võiks soovitada A. Rõuk'i „Kodumaal kasvavad arstirohutaimed ja arstimine nende abil“. Samuti muretseb vajaduse korral juhiseid selleks maleva staap.

24. Põllundus.

Võimaluse korral tuleb noorkotkail vanemaitl oma korraldusse paluda väike maalapp või seni kasutamata aiamaa äär ja siis nendel seada sisse katsepõllukesed sordiparanduseks ning uute sortidega katsetamiseks; kasvatada ning korjata heinaseemneid; korraldada ning seemendada karjakopleid võimalikul määral; tutvuda taimekahjuritega ja nende kõrvaldamisviisidega; tutvuda põllutööriistadega, masinatega jne. ja nende tarvitamisega; valmistada neist mudeleid. Hoonestuse alal valmistada õuede ning hoonete plaane ning mudeleid, kaalutleda õuede, aedade, parkide ja hoonete asetuse, jaotuse ning jaostuse-sisustuse otstarbekohasust. Juhtnõore saab kohalikult maatulunduse konsullendilt.

25. Loomakaitse.

Tutvustada noorkotkaid loomakaitse seadustega ja süvendada nendes kaastundlikku arusaamist looma vaevast, valust ja hirmutundmisest, samuti looma truust poolehoiust selle inimese vastu, kes looma vastu alati on hea. Tutvuneda koduloomade tervishoiuga, nende ravimisega, nende eest hoolitsemisega. Võimaluse korral võtku noorkotkas katseks oma erilisele hoolitsemisele mõni koduloom (hobune, lehm, koer), puhastagu teda tihti, toitku, ja hellitagu teda mõistlikkuse piirides.

Noorkotkas hoolitsegu ka kasulikkude metsloomade ja metsning aialindude eest. Raskel talvel seadku neile üles (kel see või-

malik) toidulavad ja varustagu lavasid toiduga. Noorkotkas soodustagu lindude pesitsemist, seades üles vastavaid pesakaste (erilikele erisugused kastid erisuguse asetusega). Pesakaste tuleks seada üles ka metsadesse, kuna metsade noorendumise tagajärjel metsades on olemas väga vähe õõnespuid.

26. Kodulinnud.

Kodulindude eest hoolitsemine ja nende toitmine. Tõulindude soetamine ja pidamine. Kodulindudele ruumide soetamine ja ruumide sisustamine vanemate kaasabil (kanalad, pesakastid, õrred, söögi- ja jooginõud). Kodulindude toodangu arvestamine. Munamüük ja eksportmuna nõuded (sorteerimine, pakkimine jne.). Kodulindude eluviisid, harjumused, iseäraldused, tervishoid.

Õpperaamatuna võiks kasutada: 1) Traks, Roger j. t. „Ajakohane kodulinnu-kasvatust“, ja 2) Eesti linnukasvatusseltsi väljaandel ilmunud õpperaamatut. Samuti saab juhtnööre maleva staabilt.

27. Kodujänesed.

Tõuloomade soetamine ja pidamine. Kodujänesete eluruumide soetamine. Kodujänesete elamisviisid ja iseäraldused. Tulukuse arvestamine.

Käsiraamatud: 1) Julius Aamisepp „Kodujänesete-pidaja käsiraamat“. 2) Mag. Lauri Kr. Relander „Kodujänesete pidamisest“. 3) Samuti saab juhtnööre maleva staabilt.

28. Mesindus.

Mesilaste ja nende eluviiside tundmaõppimine. Tarud, tarude süsteemid. Raamtaru käsitamine. Tarude ja raamide valmistamine ning korrashoid. Korraliku mesiniku tööriistad. Sülem ja sellega talitamine. Taru seadmine talvitamiseks. Hädatoitmine. Kevadine puhastuslend. Kevadine tarupuhastamine. Mesilaste vaenlased ja nende eemaldamine. Mesilaste tõved ja nende ravimine. Kevadel esimest saaki andvad õied (pajuurvad). Paremad meetaimed ja nende kasvatamine (pärn, karjamaa valgeristikhein j. l.). Meevurr. Mee liigid. Mee alalhoid, tarvitamine, turustamine. Mesilastepidamise tulukuse arvestamine.

29. Kalandus.

Kodumaa, eriti kohalike vete kalade tundmine. Kalade loomulik püügiaeg ja püügiriistad. Kalade turustamine (ka konserveerimine). Vähjad, nende püügiaeg ja püügiriistad. Vähjade turustamine. Kalamaimude ja vähjapöegade kaitse — väikesed vette tagasi lasta! Kalakasvatust kohalikkudes ja omakodu järvedes, tiikides, õuevetes.

30. Käsitöö.

Õppida ise valmistama kõiki kodumajapidamises kui ka rühmakodus vajalikke esemeid, nagu korve, vits- ja varbmööbleid,

anumaid puust ja savist, põllu- ja aiatööriistu, spordiabinõusid, suuske, kelke, kirjutuslaua garnituure, salga haamrit, küünla- jalgu, pildiraame, seltskondlike mängude abinõusid (kabe, male, korona jne.), lindude pesakaste, toitmislavasid ja palju muud.

Paremad käsitööd panna välja näitusele.

Vitsadest korvide valmistamiseks kasvatada korvpajusid, mil- liste pistikuid saab Voltveti metsakoolist.

31. Mudelite valmistamine.

Valmistada mudeleid kättesaadavaist esemeist, milleks koha- sed igasugused põllutööriistad ja masinad, liiklemisabinõud, käsi- tööriistad, mööbel, korvid, lauda ja talli sisustus, ait, rehe, eluhoo- ned sisseseadega, sepikoda ühes sisseseadega, mesipuud. Hoonete ja nende sisustuse mudelite juures tuleks valmistada mudeleid igast üksikesemest vastavas hoones, näiteks: ait salvede ja tera- dega, viljakottidega, kotiveo käruga (nagu veskites) jne. Mudeleid tuleks valmistada loomulikes värves.

Paremad üksik-mudelid ja terviku moodustavad mudelite komplektid (näit. terve talu mudelid, hästisisustatud üksikhoon- ned, laru ühes täieliku sisseseadega jne.) tuleksid panna välja näitusele.

32. Õppevahendite valmistamine.

Valmistada kaarte ning skitse omast ümbruskonnast ja kodu- maast üldse, samuti mudeleid linnadest, kõrgendikkudest, maa- pinna läbilõigetest jne. Koostada herbaariume, kivikogusid, pu- tukakogusid, puuliikide piki- ja ristilõigete kogusid jne.

33. Tabelid, diagrammid.

Valmistada tabelleid ning diagramme noorkotkaste teadmiste ja tegevuse piltlikuks väljendamiseks, milleks võiks materjali koostada aladelt: Seadused, kombed, loosung, juhtsõna, tööstus. Organisatsiooni liikmete liigitus, organisatsiooni skeem. Eri- alade märgid. Sõlmed. Rühma tegevuse diagrammid. Loomade ja jalajälgede suurendused. Teemärgid. Häire plaan. Elukoha- lade tabel. Puhtus ning tervishoid. Naaberriikide rahaüksuste võrdlustabel. Tabelid oma kodusest majapidamisest; üksiku leh- ma piima hulk, kogu karja toodang, rasva protsent; kanade too- dang, kanapidamise kulud ja tulud; saak põllult ja kulutatud töö ning materjalid. Enesele harida võetud maalapikese tulukuse tabel jne. Meteoroloogilised tabelid. Loodusvaatluse tabelid.

34. Fotograafia.

Aparaadi tundmine, paraja valgustuse õpetamine, pildista- mine. Ilmutamine, kinnitamine, suurendused, koloreerimine. Aparaatide lihtsamate osade valmistamine.

Abinõud: Parikaste fotokäsiraamatud. Paluda juhatusi asjatundjailt.

35. Ekskursioonid.

Noorkotkaste silmaringi laiendamiseks korraldada ekskursioone tööstusasutistesse, milleks võiksid olla veskid, meiereid, tehased, vabrikud, töökoad, elektrijaamad, trükikoad jne., muuseumidesse, eeskujulikemaise majapidamistesse, looduse poolest või maastiku poolest erilist huvi pakkuvaisse maakohadesse, linnadesse, ajalooliselt ning muinsusteaduslikult tähtsasse kohta, tutvumiseks naaberrühma ja tema tegevusega jne.

Ekskursioone tuleb valmistada ette hoolikalt ja rühma pärasises tegevuses kasutada ära ekskursioonil kogutud teadmisi.

Ekskursioonile ettevalmistamiseks ja ekskursiooni korraldada lähiviimiseks näpunäiteid H. Anso raamatus „Õppereiside juht“.

36. Jalutuskäigud.

Korraldada noorkotkaste ühiseid meelelahutuslikke retke (jala, jalgrattail, suuskadel, uiskudel jne.) looduslikult ilusasse kohtadesse, vabadussõjaaegseile lahinguväljadele, mälestussamaste juure, kirikusseminemiseks jne., sidudes neid retki looduse ja maastiku tähelepanemisega, morse, semafori, tee- ja leppemärkide kasutamise, luuretegevusega ja jälgede uurimisega, aga ka vabaõhu mängude ja ühislauludega.

37. Abistamine.

Noorkotkad ruttavad appi igale hädasolijale, abistavad looduse hävitustöö all kannatavaid ja tõttavad appi tuleõnnetuse juhtudel. Möiste „Iga päev vähemalt üks häätegu.“

38. Laul ja muusika.

Õppida ära kümnekond ühehäälelist laulu (isamaad ja loodust ülistava või üldsisuga), et N. K. neid tarvidusekorral seltskonnas võiksid laulda julgesti ning vabalt. Õppida ära laagri ja iõkkeõhtude laulud. Noorkotkastel enestel õppida organiseerima ning juhatama ühehäälelisi laule. Võimaluse korral organiseerida laulukoor.

Õpetada noorkotkaid mängima muusikariistadel ja võimaluse korral organiseerida orkester. Pidulikkudeks koondusteks valmistada ette laule ja muusikapalu.

39. Rahvustantsud. Rahvusmängud.

Õppida vanu rahvatantse, nagu härjatants, pulgatants, kepitants, orjatants, labajalg, tuljak, kaerajaan jne.

Õppida vanaaegseid ühismänge, nagu kurnimäng, laulumängud jne.

Juhatusi paluda kohalikelt vanemailt inimesilt.

40. Seltskondlikud ühismängud.

Õpetada noortele seltskondlikke huvi- ning ajaviitemänge (male, kabe, koroona j. l.), samuti ringmänge lauludega, seltskondlikke iste- ja jooksumänge. Lasta noortel organiseerida ja juhtida neid ise.

Õpetamiseks tõmmata kaasa agaramaid seltskonnategelasi. Mängude saamiseks vajaduse korral pöörduda maleva staabi poole. Kasutada käsiraamatut V.

Häid juhatusi ja paljude mängude juhatusi leidub A. Raudkatsi raamatuis „Seltskondlikud mängud“ I—V anne. P. s. on valmimisel vastav käsiraamat Peastaabis.

41. Lõkkeõhtud.

Lõkkeõhtuid korraldada tavalise laagrilõkkeõhtu eeskujul. Talvel selleks tuli teha rehe- või suurde toahju või kaminasse (võib olla ka kunstlik lõke). Tule juures esineda ettekannetega (lõkkevestlus, laulud, koomilised võistlused, naljaettekanded, massdeklamatsioonid, püramiidid, raadiosaatejaam, tsirkuserumberid, „kino“ jne.

42. Tulude hankimine.

Vanematega ning kohaliku rahvaga lähema kontakti loomiseks ja ühtlasi ka rühmadele sissetulekute saavutamiseks võib aegajalt korraldada jõukohaseid maksulisi ettekandeid (õhtuid ja pidusid), kutsudes nende korraldamise organiseerimiseks ning väärikalt läbiviimiseks kaasa agaramaid vanemaid inimesi, kohaliku kaitseliidu ja teisi seltskonnategelasi. Noorkotkaste pidude kava olgu seatud kokku kõigiti noorsoo kohaselt, hästivalitud sisuga. Ettekanne olgu hoogsalt temperamentne, ettevalmistus põhjalik. Pidudest osavõtjaile peab jääma hää mulje, mis süvendaks poolehoidu noortele. Kord olgu eeskujulik; algus võimalikult läpne. On arusaadav, et noorkotkad ei või ka ütelda ära tarvidusekorral aktiivselt aitamast kaasa kohalikkudele teistele seltskondlikkudele organisatsioonidele n e n d e ettevõtete läbiviimisel (korrapidamine, platside kättejuhatamine, mõningad ettekanded jne.) Eriti veel seetõttu, et noorkotkastel läisealistena tuleb astuda seltskonnateenistusse ja juhtida seltskonnaelu ning ühistegevust.

Noorkotkaste üldiskasulikule ideele lähenemiseks oleks enam kui soovitatav, et teistes seltskondlikkudes organisatsioonides kasvaks noorkotkaste vastu huvi, et võetakse heatahtlikult ja rohkelt arvul osa noorkotkaste pidudest ja muudest ettevõtetest ja et seltskondlikud organisatsioonid vähemalt oma maksulistest ettekannetest, millest noorkotkad aktiivselt võtavad osa tegelastena, minimaalsegi protsendi sissetulekuist pühendaksid noorkotkaste liikumise toetamiseks.

Kuid noorkotkastel tuleb ka rasketes teotsemisetingimustes kanda kõrgel oma ideed ja jääda truuks oma püüetele teadmises,

et just raskused ja võistluse vajadus nõuavad, et noorkotkastest Eesti kodule kasvaksid

„tammed müüridel toeksa,
kaljurahnud seinä katteks,“

mis ei murdu ega pandu ei tormis ega marus, ega nihku omalt kohalt raskemategi lainete survele.

See idee vahvustagu noorkotkaid ka siis, kui teotsemises tuleb võidelda majanduslikult raskete olukordadega, sest

O ma jõud peab ilupinki
tõstma meest, päästma põrmust!

43. Laulu-mänguõhtud.

Vähemate avalikkude maksuliste esinemistena korraldatagu võrdlemisi odavahinnalisi „laulu-mänguõhtuid“, milliste kavades võiksid olla: laulud, mängud, rahvustantsud, ringmängud, seltskondlikud mängud, võimalusel ka muusikalisi ettekandeid jne.

Ettekanded olgu lühikesed, kuid hästi ettevalmistatud, huvitavad, läbi viidud hoogsalt ja temperamendiga. Need õhtud ärgu olgu väsitavalt pikad, kestvusega mitte üle 2—3 tunni.

44. Peod.

Võimalusekordadel korraldada laiaulatuslikke maksulisi noortepidusid, eeskava koostamisel ja korra suhtes pidada silmas punkt 42. rõhutatud nõudeid. Eriti soovitav on võtta kavva oma rühma liikmete või üldse noorkotkaste omi paremaid loominguid. Pidusid võib ühendada noorte tööde väljapanekutega (näitustega) kui ka näitemüükidega. Pidupäevadeks on soovitav (mitte nõutav) võtta mõned noorkotkastele või ka riiklikult-rahvuslikult tähtsad täht- ehk mälestuspäevad (näit. aastapäevad), mil puhul pidu ühendada tuleb vastava tseremooniaga või paraadiga. Soovitavad on noorte suvepeod ilusas looduses, mil puhul peokavva võtta tuleks ka vabaõhu mängu, võistlusi ja noorkotkaste tegevuse ning elu-olu demonstreerimist rahvale. On soovitav, et peokõnes noorkotkaste tegevusest (püüetest ning saavutustest) publikule antaks lühike ja asjalik ülevaade.

Paremate peokavade koostamiseks ning mõjukamalt esinemiseks on soovitav korraldada pidusid koos naaber- ja teiste lähemalasuvate rühmadega (eriti suvepeod looduses).

45. Aastapäevad.

Rühmal tuleb vastav aktus või pidu (vaata nr. 44) korraldada Vabariigi aastapäeval 24. veebruaril või selle eelpäeva õhtul, samuti ka rühma, malevkonna ja maleva aastapäeval. Aastapäeva aktuse või peo kavas olgu lühike ülevaatlik vastava sisuga isamaalik kõne, muusikat, laulu, ilulugemist, elavpilte noorte tegevusest jne., vastavalt võimalusile (sõnalised ettekanded võimalikult noorkotkaste eneste loomingust). Pidustust alata noorkotkaste piduliku koondusega.

46. Eriaktused.

On soovitatav korraldada ajakohase kavaga aktusi ka erijuhtudel, nagu: kohalikul vabastamispäeval, mõne tähtsama isiku või sündmuse mälestamiseks, kellegi austamiseks (näit. vanemate austus või senine emadepäev jne.), mõne idee levitamiseks (näit. üleriiklik karskuspäev) jne.

47. Traditsioonid.

Soovitatav on täita ja austada ilusaid traditsioone, näit.: 1) kolmeminutiline töö- ja liikumisseisak 3. jaanuaril kell 11 — sõjaslangenute mälestamiseks; 2) osavõtt traditsioonilisest surnuaia-püha jumalateenistusest — harilikult jaanipäeval, — lillede viimise-ga manalasse varisenud omaksete ning tuttavate kalmudele; 3) jõulukuusk, võimalikult omavalmistatud kingitusesemetega omakseile ja teistele — kui vaimuvalguse ja ligimesearmastuse mõiste tunnustamine; 4) väikeste jõulukuusekete, kuuseokstest pär-gade (põlevate küünaldega nendel) või ka ainult põlevate küünalde asetamine omaste ja vabadussõjalaste kalmudele jõuluõhtul; 5) lõikusepäeva vaanaegsete kommete täitmine ja vastav aktus; 6) Jüriõhtu tuled, kui eesti rahva vabadusihkete sümbol.

Ilusad ning lõbusat meeleolu tekitavad on ka järgmised traditsioonid: 1) Maiõhtu maituledega; 2) Jaaniõhtu jaanikuga; 3) eluruumide ehtimine suvistepühade laupäeval rohelisega, mis aga mingil tingimisel ei tohi kujuneda noormetsa laastamiseks, (laastamiseks ei tohi kujuneda ka jõulukuuskede raumine!) 4) Vastlapäeval võidusõit kelkudel mäelt või hangelt alla (— kelle sõit on kõige pikem, sel kasvab lina kõige pikem!), 6) kariloomade kaela ja sarvede ehtimine vanikute ning lilledega jaanilaupäeva õhtuks (karjaste töö enne karja kojuajamist; tähendus: parima karjatoidu ja piimaanni „lõikusepüha“ omapärane karneval).

Peale selle on soovitatav elustada teisi meeleolulise ning ideelisi vanu rahvalikke traditsioone, mis ähvardavad minna kaduma.

Samuti, kuid tõsiselt kaalutledes tuleks luua uusi ilusaid ning omapäraseid traditsioone, mis tulevikus kujuneksid rahvalikeks.

48. Võistlused.

Võistlusi (avalikke ja omavahelisi), kui virgutusabinõusid tuleb korraldada võimalikult kõigil noorkotkaste tegevusaladel, nagu näiteks: 1) Peastaabi poolt ettenähtud aladel; 2) Võistlused parema malevkonna, parema rühma, parema noorkotka nimele; 3) võistlused vaimulöö alal (kirjatööd, ettekanded, mõistatuste lahendamine, parem koolitunnistus jne.) 4) mängudes: male, kabe, koroonat jne.; 5) kergejõustiku ja osavuse alal: ronimine, jooksud, hüpped, visked, tõuked, ujumine, märkitabamine vibu- ja spordipüssist ning viskamisega jne.; 6) oskusalad: põllundus, aiandus, mesindus, loomakasvatust, käsitöö, mudelid, tabelid, õppevahendid, sanitaar-ala jne.

Osal loeteldud aladest korraldab võistlusi ka maleva staap, võistluste aladest, tingimustest ja tähtajast teatatakse siis eraldi.

49. Näitused.

Omavahelise võistlemise virgutamiseks ja noorkotkaste tegevusalade ning tegevussaavutiste tutvustamiseks nende vanemaile kui ka teistele tuleb rühmal ja malevkonnal aegajalt korraldada noorkotkaste tööde ning tegevuse näitusi (soovitav igal aastal, kas rühma või malevkonna aastapäeval või mõnel muul päeval).

Maleva aastapäeva või laagri või maakondliku sügisese põllumajandusliku näituse puhul korraldab maleva staap ka maakondliku noorkotkaste tööde näituse, millise jaoks väljapanekud valitakse rühmade ja malevkondade näitustelt. Ülemaakondlikud näituse ajad, tingimused ja auhinnad teatatakse täiendavalt.

50. Erikatsed.

Põhimäärustes ettenähtud erikatsete sooritamiseks tuleb moodustada grupid, milles noorkotkad ühiselt asuvad valmistama endid ette erikatsetele.

Erikatsetele ettevalmistamiseks paluda abi ning juhatusi juhtidelt kui ka isikuilt väljaspool N. K. organisatsioone, nagu jaoskonna konsulendilt, arstilt, konstaablilt, metsavahilt jne.

Vibutegemise õpetus.

Puu valimine ja algkuju andmine. Muretse 6"×1½"×1½", vähemalt paar aastat õhu käes kuivanud, okstest vaba, sirge saarepuu.

Vali üks pool vibu kaarseljaks ja hõõvelda see. Kaarselj peab olema piki kiudu. Edasi toimi järgmiselt:

1. Leia puu keskkohat ja tõmba sinna joon risti. Sellest joonest mõõda ülespoole 1" ja allapoole 3", jättes seega käepidemeks 4".

2. On kaarpuu täiesti õige, leia mõlemates otstes keskpunkt. Keskpunktilist mõõda mõlemale poole ¼". Tõmba jooned nendest punktidest kuni käepideme kõige lähema ääreni kaare vastaval küljel. Hõõvelda joonte järele maha.

3. Mõõda ½" kaare otsast allapoole ja tõmba sealt jooned mõõda külgi kuni vastava külje käepideme märkideni.

Vibu on nüüd 1½" ruutmõõdus pideme kohalt ja läheb teravamaks otste poole kolmelt küljelt kuni ¼" ruutmõõdus.

Ümmarguseks tegemine. 4. Nüüd tee vibu seesmine kaar kumeraks, jättes pideme esialgu kandiliseks, pärast tuleb aga vastavalt pingutus-jõule maha võtta. Välimine kaar jääb lamedaks nagu oli.

Sälkude tegemine. 5. Lõika sälgud vibu välimisele küljele $\frac{1}{2}$ " kaugusele mõlemast otsast umbes $\frac{3}{16}$ " sügavad nõõri jaoks. Teravad nurgad tulevad viilida, et nad vibu nõõri ei lõikaks.

Vibu proovimine. 6. Vibu proovimine seisab proovipainutamises, selleks tuleb teha „tiller“ (pingutaja) 36" pikk puutükk V lõikega ühes otsas ja sälkudega ühel küljel 2" kaugusel üksteisest kuni 28" pikkuses. Vibu keskkohast asetatakse V säлку, kuna pinginõör tõmmatakse allapoole mitmesse säлку. Sel viisil saame ülevaate tegelikust painduvusest ja võime otsustada, kust tuleks puud eemaldada ja kus on kõrged kohad. Korduvate katsete abil töötada ta välja nii, et ülemine vibu ots, s. o. see pool, kuhu panite 1" vibu keskjoonelt, oleks allpool teisest otsast 1" võrra.

Vibu lõplik väljatöötamine. Terasraspli või klaasiga kraabi maha kõik nurgad ja ääred, nii et vibu oleks sile. Siis alates liivapaberiga nr. 1½ ja lõpetades nr. 00 tee ta hästi puhtaks.

Lakeerimiseks võib tarvitada niihästi prantsus-, kui ka harilikku lakki. Esimene kate olgu õhukene, mille järele uuesti hõõruda ja siis katta veel 1—2 korda.

Pideme külgepanemine. Liimi 4"×1¼"×1¼" keskest äärte poole kumeraks mineva kujuga puuklopp käepideme kohale. Peale seda mähi käepide kas nõõri, paela, naha või plüüsiaga. Need kinnita liimi või šellakiga. Nõör või pael seo kinnise sõlmega.

Vibunõõri tegemine. Materjal: 1. Kingseptraat, kõige peenem. 2. Puhas mesilase vaha. Tegemine: Nõör peab olema 3-keermeline, iga keere 9—12-lõngaline ja 18tolli pikem kui vibu ise, seega iga lõnga pikkus oleks 96 tolli. Iga keere üksikult naela otsa siduda, vahatada ja lapiga üle hõõruda. Järgmiseks tuleb teha 6 keeret 20 tolli pikad ja 6 lõngast ja vahatada nad üksikult ja siis koos suurte keermete otstega nii, et nad näivad kuuluvat suurte keermete hulka. See on otste tugevaks tegemiseks.

Nüüd võta 3 keeret kõrvuti oma vasakusse kätte. Pane otsad ühetasa, haara siis 3 keeret oma vasaku käe sõrmedega umbes 8 tolli kauguselt otsast. Parema käe sõrmedega haara enesest kaugemal olevast keermest, mis on laiali sinu peos paralleelselt põrandaga, keera seda keeret siis enesest eemale ja tõmba üle kahe teise keermee enese poole. Korda seda kuni sul on umbes $\frac{1}{2}$ tolli keerutatud nõõri (näeb välja nagu köis). Nüüd pööra ots tagasi silmuse tegemiseks. Laota 3 peakeeret harali, võta pööratud kolm otsa ja pane igaüks neist peakeermetele ja vahata nad. Siis hoia silmus oma vasakus käes ja toimi nagu varemgi keerates keeret enese poolt allapoole ja siis too ta üle 2 keermee tagasi enese poole. Toimi sarnaselt kuni otsa jätkud lõpevad.

Nüüd kinnita valmis silmus haagi otsa ja haruta lahti keermed, mis alt kokku läksid, asetades nad kõrvuti. Tõmba nad sirgu ja ühtlaseks ja alga keerutamist silmuse juurest kuni alla lõpuni ikka vasakule poole. Alt otsast keerutades tõmba nõõri tugevasti kogu aeg, lisades juure vaha ja hõõrudes kaltsuga soojaks.

Silmus läheb üle pikema vibuotsa (üles), kuna teise otsa kinnitatakse sõlm. Vibunõör sirgu tõmmatult peab olema umbes 7 tolli pidemest eemal.

Noolte tegemine.

Puu — vali kuiv, sirge, sõlmedest ning põikkiudest vaba kask, vaher, mänd või kuusk — 30"× $\frac{3}{8}$ "× $\frac{3}{8}$ " suurune tükk.

Ümmardamine — hõõvelda varb täiesti ümmarguseks.

Otsa panemine — vali parem ots, kuhu tuleb kinnitada vastav tera. Lõika nooled ühepikkuseks 28", naistele 26".

Sälgu lõikamine. — Sälk peab olema $\frac{1}{4}$ " sügav, viiliga hästi siledaks tehtud, et ei kuluks pingenõör.

Liivapaberiga hõõrumine peab sündima pikkade tõmmetega, samal ajal pöörates noole varba.

Sulgede lõikamine ja kinnitamine. — Eemalda aeglaselt sulg rootsust (ülevalt alla tõmmates), et saaks lameda pinna sule kinnitamiseks noole külge. Kistud suled lõika $2\frac{1}{4}$ " pikkuseks ja kinnita liimiga $1\frac{1}{8}$ " kaugusel sälgupoolsesse otsa. Esimene sulg („kukesulg“) kinnita noolele täpsalt noole pealpoolse külje keskpaika. See sulg võib olla teist värvi kui teised kaks. Noole seadmisel vibusse on see abiks. Nüüd pööra noolt ja liimi teine ja kolmas sulg üksteisest ühekaugusele peaaegu ühele jonele sälgu vastava alumise servaga. Vt. joon. (antud eraldi lehel).

Sulgede tasandamine — vt. joon.

Järgneb noolte värvimine ja lakkimine.

Magister A. Grünberg,

Noorte kotkaste Tallinna maleva pääliku abi.

NOORTE KOTKASTE PEASTAABI TEADETE

asjus tuleb pöörata Noorte Kotkaste Peastaabi aadressil
Kaarli 8, Tallinnas, kõnetraat 451-90.

Ühes käesoleva numbriga saadetakse igale noorte kotkaste rühmale tutvumiseks iseõppijate ajakirja „Kodukeskkool“ informatsioonileht. „Kodukeskkool“ avab algkooli lõpetajaile võimaluse kodus õppides omada keskkooli teadmised ja diplom.